

Vuitanta anys de la guerra i la revolució a Barcelona

El 18 de juliol, coincidint amb l'aniversari d'aquests fets, s'interpretarà l'*Oda a l'alegria* i l'*Oda a Barcelona* a tots els districtes de la ciutat.

Oda a l'alegria

L'any 1936 el govern de la República va impulsar l'Olimpíada Popular a Barcelona del 19 al 26 de juliol. Es tractava d'un acte esportiu i popular de rebuig als XI Jocs Olímpics de Berlín del 1936, presidits pel règim feixista d'Adolf Hitler.

La cerimònia d'inauguració estava prevista per al dia 19 al Teatre Grec, amb l'Orquestra Pau Casals, dirigida pel mestre i acompanyada de l'Orfeó Gracienc. La formació havia d'interpretar el quart moviment de la Novena simfonia de Beethoven, conegut com *Oda a l'alegria*.

El dia 18, mentre els músics assajaven al Palau de la Música Catalana, es va comunicar a Pau Casals que l'Olimpíada no se celebraria perquè les tropes franquistes s'havien revoltat arreu d'Espanya. Sabent que molt probablement no tornaria a tocar amb aquells músics, Casals els va demanar d'interpretar plegats per última vegada l'*Oda a l'alegria*, i així expressar l'esperança de “tocar-la de nou quan hi hagués pau”. Mai més no va tornar-la a interpretar al seu país.

Setanta anys més tard, el 19 de juliol de 2006, el Festival Grec va convidar la *Jeunesses Musicales World Orchestra*, la *Coral Carmina* i el mateix Orfeó Gracienc, dirigits pel mestre israelià Yaron Traub, a interpretar aquesta mateixa peça .

Oda a Barcelona

El poema *Oda a Barcelona* va ser escrit per Pere Quart (Joan Oliver) a finals del 1936. L'obra de Pere Quart és una exaltació de la Barcelona revolucionària, immersa en un conflicte bèl·lic. El poeta es distancia de l'estil irònic per escriure uns versos carregats d'èpica i d'esperança, com demana el moment històric.

barcelona.cat/bcn1936
#bcn1936

ODA A BARCELONA

Pere Quart
1936, Barcelona

Milers de finestres i cors
t'esguarden com bulls i et regires.

La nit s'atarda.

Els coixins esventrats de la memòria,
la flama del teu somni,
la sang nova del crim,
la infàmia morta, el clam i la barreja!

Barcelona!
Barcelona, ferida i eixalada.
Repiquen les campanes soterrades,
volen les creus,
ocells d'incert auguri.
Els murs suporten voltes invisibles,
fumeres, panys de cel,
roba blanca de núvol.

D'aquí estant, Barcelona,
el tumult és ordre.
L'or pàl·lid ni respira.
Bressen els asfaltats
deliris de les rodes inflades de tempesta,
veles terreres i envilides.

Barcelona,
els teus fills no t'acaben d'entendre,
bruixa frenètica,
matalàs d'esperes.
Escabellada, ronca,
Perds la vergonya i la senyera,
però et guanyes la vida,
entre la mort i la folia.

Danses encara
i et pentines un xic amb les estrelles
i maquilles tes nafres amb pólvores i cendres.
Però fills teus et deserten,
els que aviciares massa,
enguantats, clenxinats,
patriotes ha ha!
No et reconeixen sense el teu posat
de monja llamenca.
Et maleeixen
quan ja no ets polida, oficiosa,
inscrita en el joc brut de la riquesa
dels favorits i les bagasses.

Barcelona, cantes
una cançó maligna que ens eixorda
i despertes els altres que ja arriben,
davallen, s'apleguen;
després pugen
com un torrent contracorrent,
Rambla amunt,
Passeig de Gràcia amunt.
Xiulen, flastomen, s'empentegen,
ullen estades senyoriales,
persianes porugues, barrots tremoladissos,
portes que es clouen subrepticiament.
Riuen els homes del carrer
i es destrien en escamots
que esfondren reixes,
comminen ascensors perquè s'afanyin,
invaliden panys dobles;
amb una escopinada
enceguen els senyals d'alarma.

Els passadissos, llagoters, s'escurcen,
però les sales-rebedor malreben
i les catifes comuniquen
tímides queixes a les espardenyes.
Els balcons s'esbatanen
i entren alenades goludes de carrer,
sang, bruel, pols,
llambordes dreçades a cops d'ungla furiosa.
Fujeteja el serpent,
fibla la llum el llarg llampec vermell:
“Estatge incautat per les Joventuts Revolucionàries”.

Barcelona,
rumbeges el barri aristocràtic
amb roba proletària.
Somriu amb urc, amb impaciència
la gent nova i jove.
Ai ton capritx fill de l'antiga enveja,
que finalment caldrà que ofeguis!
Sofrí tant!
I no pas fam o nuesa:
l'exaltació xarona del privilegi.

La veritat erecta.
L'atzar estult.
L'oprobri de la beutat antiga.
La pau de l'ànima
bescanviada per monedes i voluntat esclava.
El treball prostituint-se
en les cambres secretes del negoci,
enllefiscant-se
en les llacors del luxe.

Els crisantems, les clavellines
de les floristes mamelludes
tenen set i migranya.
Les roses, ai! les roses
enyoren el marcir-se
en aires capitosos.
La Venus de Clarà, a la gatzoneta,
no ha perdut ni un cabell,
mes té una piga tendra a l'anca esquerra.
Els coloms volen i peonen
com espectres preciosos
d'un àngel mort,
dels temps que tristament plovia lluna,
i alzinetes d'argent i baladres nafrats
protegien besars i mans nuades
per pactes de desig i juvenesa extrema.

Tanmateix, Barcelona,
la mar no et deixa i et gombolda.
Allitaràs tos sofriments
en falde suaus i tombes provisòries
on operen amb punya
les forces dures de la renaixença.
Al cap d'anyades
t'arribarà l'eco:
sospirs, gemecs, renecs, esclats,
sanglots, udols, xiscles, esclats!
I ja tindràs l'himne triomfal
sota la bandera de la quàdruple flama.

Barcelona:
pairal ciutat de Catalunya,
de València i les Illes.
Les comarques
gerdes, eixutes, alteroses, planes.
Màquines i collites.
Tiges en estol,
bestiar i aigües submisos.

Barcelona,
esdevindràs, si vols, la capital altiva
d'una pàtria novella de rels velles,
quasi feliç, penosament fecunda.
Mestressa sobirana,
sola en ton clos obert com una rosa
dels vents, als vents de mar, de terra!

Barcelona, contempla't.
Barcelona, no cantis.
Ausculda aquest cor teu que s'escarrassa a batre.
No et deturis. Plora una mica cada dia
quan la Terra comença
un altre tomb, ullcluca.

A poc a poc, no et distraguessis
amb les fulles que el vent requisa als arbres.
Ni amb el presagi de les ales noves.

Treballa. Calla.
Malfia't de la història.
Somnia-la i refés-la.

Vigila el mar, vigila les muntanyes.
Pensa en el fill que duus a les entranyes.

***© 1999 Hereus de Joan Oliver.**
Publicat per Edicions Proa al primer volum (Obra poètica)
de les Obres completes de Joan Oliver.

**80 anys
de la guerra
i la revolució
a Barcelona**

**Barcelona
in memoriam
19.07.1936
19.07.2016**

Programes
de Memòria

Ajuntament de
Barcelona

“JO VULL
LA PAU
— PERO
NO VULL
L'OBLIT”

Màrius Torres

Marina Giménez i Coloma fotografada per Juan Guzmán. Agència Efe

“JO VULL LA PAU
— PERÒ NO VULL L’OBLIT”

MARIUS TORRES, 1942

VOI VULL LA PAU PERÒ NO VULL L’OBLIT

*Declaració del Govern de ciutat en complir-se
vuitanta anys de la guerra i la revolució a Barcelona.*

CIUTADANES, CIUTADANS:

Us fem saber que:

- Ara fa vuitanta anys un grup de militars empès per civils, eclesiàstics i organitzacions feixistes, amb el suport de l’Alemanya nazi i l’Estat italià, va promoure la rebel·lió armada per destruir l’Estat democràtic republicà, i amb ell els primers drets nacionals assolits pels catalans en règim d’autonomia.
- Ara fa vuitanta anys, organitzacions obreres i homes i dones sense afiliació expressa, amb el suport de la Guàrdia Civil i altres forces lleials a la república, van lliurar combats als carrers de la ciutat durant tot el dia, que van acabar amb la victòria sobre els colpistes. A la ciutat va quedar una empremta de mort que mai s’hauria produït sense la rebel·lió. Lamentem tots els morts sense distinció perquè la humanitat és una actitud i un valor que ha de formar part de l’ètica política. Honorem públicament i solemna els homes i dones que van defensar la Barcelona popular i igualitària i els drets socials i nacionals assolits. Valorem els seus actes i els assumim com una part de la tradició política de la millor Barcelona, la de les associacions, clubs, ateneus i organismes d’autogestió que han constituït i constitueixen el teixit democràtic de la ciutat.
- Ara fa vuitanta anys, la participació decisiva de treballadors i treballadores en la derrota de la rebel·lió va commocionar l’estructura de poder polític, econòmic, cultural i educatiu, i va generar canvis profunds.
- Ara fa vuitanta anys, homes i dones de seixanta nacions diferents van venir per defensar la democràcia, la llibertat i la igualtat; molts eren refugiats del feixisme que avançava per Europa, van constituir les brigades internacionals i ens van defensar. Nosaltres els donem gratitud per sempre perquè són exemple de solidaritat i fraternitat.
- Ara fa vuitanta anys les dones van ser presents, com mai abans, a la direcció de sindicats i dels partits, als consells obrers de les empreses col·lectivitzades, als organismes nous de la Generalitat, als governs municipals. La seva veu intervingué en les decisions que afectaven el conjunt de la col·lectivitat, i es va fer un pas important en la democratització de les relacions de gènere.
- Ara fa vuitanta anys, Barcelona va acollir milers de refugiats procedents de l’Espanya ocupada per l’aveng feixista, i amb ells vam compartir els recursos escassos, el menjar, l’habitatge, l’escola, la por, les bombes i l’anhel de victòria.
- Ara fa vuitanta anys, Barcelona va acollir el Govern de la República i el Govern del País Basc. Junts vam resistir i junts vam perdre la guerra. Junts vam passar la frontera. Junts vam ser refugiats. La memòria del refugiat republicà, maltractat i menystingut, és el fonament de la nostra solidaritat amb els qui fugen de la guerra. La solidaritat defineix el passat de la Barcelona que nosaltres volem i que ha de ser present en l’expressió identitària de la ciutat.
- Avui, 19 de juliol de 2016, vuitanta anys després, la gran majoria de ciutadans i ciutadanes no té cap responsabilitat en la guerra en cap dels seus sentits. Però porten una responsabilitat particular. El record de la guerra i de tot el que la va acompanyar forma part de la nostra existència de manera diversa i profunda, i per alguns és una part pesada de portar encara que no s’hagi viscut. La memòria de la guerra forma part de la nostra identitat perquè els actes no acaben amb els qui els van protagonitzar; els actes es transmeten, i acceptar el desastre de la guerra com una cicatriu que queda en la complexa identitat de la ciutat i la ciutadania és un exercici de realisme.
- Per aquest motiu volem la pau, però no volem l’oblit.

EL GOVERN DE LA CIUTAT DE BARCELONA
Barcelona, 19 de juliol de 2016